

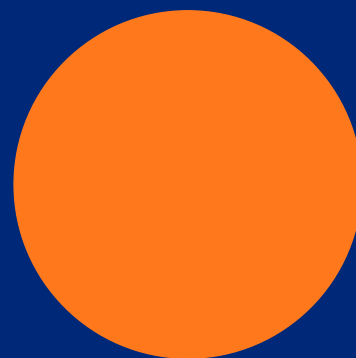
April 2013, Nibud

Nederland bezuinigt

Onderzoek naar de bezuinigingsstrategieën van Nederlanders

Nibud

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Auteurs
Tamara Madern
Minou van der Werf

Inhoudsopgave

- 1 Inleiding
- 2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk
- 3 Analyses
- 4 Conclusie
- Bronvermelding

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Bezuinigen is vaak noodzakelijk	4
2.1 Nederlanders zijn slecht voorbereid	4
2.2 Bezuinigingsstrategieën	5
2.3 Bezuinigingsposten	5
3. Analyses	7
3.1 Wie bezuinigen	7
3.2 Bezuinigingsposten	10
3.3 Bezuinigingsstrategieën	11
4. Conclusie	15
Bronvermelding	17

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

1 Inleiding

Door de aanhoudende economische crisis is bezuinigen steeds belangrijker geworden voor Nederlandse huishoudens. In vergelijking met voorgaande jaren hebben relatief veel huishoudens te maken met een daling in hun inkomen. Een belangrijke manier om een inkomensterugval op te vangen is bezuinigen. Aangezien steeds meer mensen hiermee te maken hebben, heeft het Nibud onderzoek gedaan naar het bezuinigingsgedrag van Nederlandse huishoudens. We zijn gestart met een deskresearch naar de posten waarop mensen bezuinigen en de strategieën die men daarbij hanteert. Ondanks het feit dat er al veel informatie is over hoeveel mensen bezuinigen en op welke posten ze dat doen, ontbreekt recente informatie. Aangezien de crisis inmiddels al een aantal jaren gaande is, is het interessant om een beeld te krijgen van hoe Nederlandse huishoudens nu bezuinigen. Hoeveel mensen zitten bijvoorbeeld aan hun grens wat betreft bezuinigen en hebben het gevoel dat ze niet meer kunnen bezuinigen dan ze nu doen? En wie zijn deze mensen? We hebben daarom de deskresearch uitgebreid met een aantal online vragen. We hebben deze laten meelopen met het jaarlijkse onderzoek van GGN, 'Zo betaalt Nederland'. Op die manier is in beeld gebracht welke strategieën Nederlanders toepassen. Daarnaast werden vragen gesteld als: 'Heeft u afgelopen jaar bezuinigd?' en 'Op welke wijze heeft u afgelopen jaar bezuinigd?'. Op deze manier ontstaat een goed beeld hoeveel huishoudens bezuinigen, op welke manier ze bezuinigen en de verschillende posten waarop ze bezuinigen. Verder is gevraagd om een vergelijking te maken met het bezuinigingsgedrag van vorig jaar, zodat duidelijk wordt of en hoe het bezuinigingsgedrag is veranderd ten opzichte van het afgelopen jaar.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

2.1 Nederlanders zijn slecht voorbereid

Door de huidige economische situatie hebben veel huishoudens momenteel te maken met een lager besteedbaar inkomen. De koopkrachtberekeningen van het Nibud laten zien dat in 2013 bijna iedereen minder te besteden heeft dan in 2012 (Nibud, 2013). De koopkrachtdaling kan voor een huishouden oplopen tot 7,7 procent. Een specifieke groep die het zwaar heeft zijn de werklozen. Uit recente cijfers van het Centraal Bureau Statistiek (CBS, 2013) blijkt dat in februari 2013 bijna 8 procent van de beroepsbevolking werkloos was. Dit komt neer op 613 duizend Nederlanders. Dat is een forse stijging van de werkloosheid: in de afgelopen 3 maanden kwamen er gemiddeld 20 duizend werklozen per maand bij.

Uit onderzoek van het Nibud (2012) blijkt dat een kwart van de mensen met financiële problemen aangeeft dat hun betalingsachterstanden worden veroorzaakt door een inkomensterugval. Veel Nederlandse huishoudens geven dan ook aan dat ze een inkomensterugval moeilijk kunnen opvangen (Wijzer in geldzaken, 2009). Bij een inkomensdaling van 25 procent, verwacht 28 procent van alle Nederlanders dat zij na drie maanden te maken zullen krijgen met financiële problemen. Van de personen in een uitkeringssituatie denkt 55 procent niet in staat te zijn om een dergelijke inkomensachteruitgang op te vangen. Ook uit onderzoek onder werklozen blijkt dat mensen onvoldoende voorbereid waren op een inkomensdaling (Nibud, 2010). Veel werklozen waren verrast door de grootte van de inkomensdaling die het verliezen van een baan met zich meebrengt, en bijna 70 procent geeft aan dat ze (zeer) moeilijk rondkomen. Een inkomensterugval lijkt dus grote gevolgen te hebben voor een huishouden.

Nederlanders zijn slecht voorbereid op een inkomensdaling: 40 procent van de huishoudens heeft een te kleine financiële buffer. Deze buffer is het bedrag dat is bedoeld voor de vervanging van de minimale noodzakelijke inventaris van een huishouden, zoals een televisie, koelkast of wasmachine (Nibud, 2012). Ook uit andere onderzoeken blijkt dat Nederlanders slecht voorbereid zijn. Bijna 38 procent heeft geen voorzorgsmaatregelen getroffen om de gevolgen van de crisis op te vangen. Van de Nederlanders die wel maatregelen hebben genomen, geeft 41 procent aan dat ze vooral zijn gaan bezuinigen (Wijzer in Geldzaken, 2009).

Het gevolg van een inkomensterugval zal vaak zijn dat het uitgavenpatroon moet worden aangepast. Huishoudens die te maken hebben met een korte periode van inkomensterugval, spreken voornamelijk hun spaargeld aan om de achteruitgang in hun bestedingsruimte op te vangen. Bij een lange periode van inkomensterugval gaan ze bezuinigen (Nibud en Wijzer in Geldzaken, 2010).

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

2.2 Bezuinigingsstrategieën

Van Raaij en Eilander (2009) onderscheiden vier opeenvolgende fasen voor het aanpassen van uitgaven:

1. Op zoek gaan naar lagere prijzen voor dezelfde producten, bijvoorbeeld via aanbiedingen of goedkopere aanbieders.
2. Het kopen van minder producten en diensten. Mensen gaan bijvoorbeeld minder vaak uit eten of kopen minder kleding.
3. Verminderen op kwaliteit om zo op korte termijn te bezuinigen. Sommigen investeren juist in kwaliteit om zo op lange termijn te bezuinigen.
4. Stoppen met uitgaven in een bepaalde categorie, zoals bijvoorbeeld het wegdoen van de auto of niet meer op vakantie gaan.

De aanpassingen in de eerste fase hebben nog geen gevolgen voor de levensstijl van mensen. Ze blijven dezelfde producten en diensten gebruiken, maar dan voor een lagere prijs. Vanaf de tweede fase moeten mensen hun levensstijl gaan aanpassen en in de vierde fase zijn de gevolgen voor de levensstijl groot. Mensen proberen deze fase dan ook zo lang mogelijk uit te stellen.

Onderzoek van het CBS (2013) toont aan dat in november 2012 huishoudens 3 procent minder besteed hebben aan goederen en diensten, dan in november 2011. Het was de grootste krimp van de consumptie in meer dan drie jaar (CBS, 2013). Dit zou kunnen betekenen dat mensen de hand op de knip houden. Uit onderzoek van ING (2009) bleek dat in 2009 60 procent van de consumenten bezuinigde. Ook uit het jaarlijkse onderzoek van Deloitte naar consumententrends in de supermarkt (2010; 2011; 2012) blijkt dat consumenten bezuinigen en dat het aantal mensen dat bezuinigt in de afgelopen jaren gestegen is: in 2010 antwoordde 37 procent van de respondenten dat zij over het algemeen minder zijn gaan uitgeven, in 2011 was dit 36 procent en in 2012 45 procent.

2.3 Bezuinigingsposten

Afgelopen jaren zijn er al verschillende onderzoeken gedaan naar de manier waarop mensen bezuinigen. De meest genoemde posten waarop bezuinigd wordt zijn: kleding (ING, 2009; Wijzer in Geldzaken, 2009), uitgaan (ING, 2009; Wijzer in Geldzaken, 2009; Nibud en Wijzer in geldzaken, 2010; Deloitte, 2012), vakantie (ING, 2009) en eten en drinken (Deloitte, 2010, 2012; ING, 2009). Het Nibud, in samenwerking met Wijzer in Geldzaken, heeft in 2010 aan werklozen gevraagd of zij bezuinigden en hoe dan. Ook daar werden de bovenstaande posten benoemd. Het opvallendste resultaat was dat van de respondenten met een auto, 32 procent overwoog om deze weg te doen, waarmee die groep al bezig was met fase vier van de bezuinigingsstrategieën (Nibud en Wijzer in geldzaken, 2010). Of dit daadwerkelijk is gebeurd, is nog maar de vraag. Het blijkt in de praktijk namelijk erg lastig om afstand te doen van de auto. Waarschijnlijk zullen consumenten het moment dat zij gaan bezuinigen door afstand te doen van goederen met een bepaalde maatschappelijke status zo lang mogelijk uitstellen. Een auto is niet alleen gemakkelijk, maar ook een statussymbool. Dit kan ook weer teruggekoppeld worden aan de vier

fases van Van Raaij en Eilander (2009). De auto weg doen valt onder de vierde fase: stoppen met uitgaven in een bepaalde categorie. Deze fase heeft grote gevolgen voor de levensstijl van mensen en wordt dus zo lang mogelijk uitgesteld. Om te kijken hoeveel mensen hier daadwerkelijk toe zijn overgegaan, is de vraag hoeveel mensen de auto hebben weggedaan meegenomen in dit onderzoek.

Inhoudsopgave

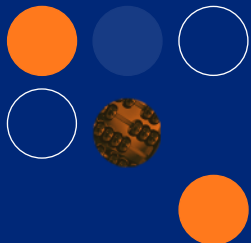
1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

3 Analyses

Er is aangesloten bij het onderzoek van GGN 'Zo betaalt Nederland'¹. Ten behoeve van dit onderzoek zijn extra vragen toegevoegd. De dataverzameling is uitgevoerd door Motivaction in week 9 en 10 van 2013. 1801 leden van het online panel hebben de vragenlijst ingevuld. De netto steekproef is gewogen naar leeftijd, opleiding, geslacht en regio. Hierdoor is de steekproef representatief voor de Nederlandse bevolking van 15 tot 70 jaar.

Informatie in de tabellen:

Gewoon	Er zijn minimaal 50 waarnemingen per cel en de waarde verschilt significant van gemiddeld en binnen het kenmerk (bijvoorbeeld man ten opzichte van vrouw).
Schuin gedrukt	De waarneming verschilt niet significant.
-	Er zijn minder dan 50 waarnemingen in de cel.

Inkomen (bruto per jaar):

Beneden modaal	Onder € 32.500
Modaal	€ 32.500 tot € 38.799
Boven modaal	Boven € 38.799

Opleiding:

Laag	Mensen zonder opleiding en mensen die alleen de basisschool of het voortgezet onderwijs hebben afgerond.
Midden	Mensen met een MBO opleiding of propedeuse op HBO of WO niveau.
Hoog	Mensen met een bachelor- of masteropleiding op HBO of WO niveau.

3.1 Wie bezuinigen

Bijna 70 procent van de Nederlandse huishoudens heeft afgelopen jaar bezuinigd. Van deze groep zegt 52 procent het gevoel te hebben dat ze niet meer kunnen bezuinigen dan ze op dit moment al doen. Als we kijken naar alle Nederlandse huishoudens, geeft 40 procent aan dat ze niet meer kunnen bezuinigen dan ze nu doen. Dit zijn vooral mensen die in de hogere leeftijdscategorieën zitten (45-54 en 55-70 jaar: respectievelijk 47 en 48 procent), mensen met een lage opleiding

¹ Zo betaalt Nederland 2013 verschijnt half mei 2013 (www.zobetaaltnederland.nl)

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

(58 procent), huurders (50 procent) en mensen met een beneden modaal inkomen (58 procent). Van de huishoudens die aangeven niet meer te kunnen bezuinigen dan ze nu doen, geeft een groot gedeelte aan dat ze al een aantal jaren aan het bezuinigen zijn (86 procent) en dat ze afgelopen jaar bezuinigd hebben (89 procent). Verder zegt 85 procent dat ze dit jaar blijven bezuinigen.

Een kwart van de huishoudens heeft tot nu toe nog nooit bezuinigd. Dit zijn vooral mensen met een boven modaal inkomen (37 procent, tegen 15 procent van de mensen met een beneden modaal inkomen) en mensen met een hoge opleiding (33 procent). Van de huishoudens die goed kunnen rondkomen heeft 40 procent nog nooit bezuinigd. Opvallend is, dat 15 procent van de groep die aangeeft dat ze beslist niet kan rondkomen met het huidige gezinsinkomen, nog nooit heeft bezuinigd. Verder zegt 24 procent van de huishoudens die nog nooit heeft bezuinigd, dat ze van plan zijn om dit jaar te gaan bezuinigen.

Tabel 1: Stellingen over bezuinigen (n=1801)

	Eens %	Oneens %
Ik ben sinds een aantal jaren al aan het bezuinigen	64	36
Ik heb afgelopen jaar bezuinigd	69	31
Ik ga dit jaar bezuinigen	71	29
Ik zit aan mijn maximum, meer bezuinigen is niet mogelijk	40	60

Meer vrouwen hebben afgelopen jaar bezuinigd dan mannen (72 tegen 65 procent). Ook geven meer vrouwen dan mannen aan dat ze dit jaar van plan zijn te gaan bezuinigen (76 tegen 67 procent). Ondanks deze verschillen is er geen verschil tussen mannen en vrouwen bij het gevoel dat ze aan het maximum zitten.

Naarmate mensen ouder worden, gaan ze vaker bezuinigen. 75 procent van de mensen tussen de 55 en 70 jaar geeft aan vorig jaar bezuinigd te hebben en 71 procent zegt al een aantal jaren te bezuinigen. Bij de mensen tussen de 25 en 34 jaar ligt dit percentage een stuk lager: 67 procent zegt afgelopen jaar te hebben bezuinigd en 60 procent is al een aantal jaren aan het bezuinigen.

Er zijn ook duidelijke verschillen tussen inkomens. Van de Nederlandse huishoudens met een beneden modaal inkomen heeft 77 procent afgelopen jaar bezuinigd. Bij de inkomens boven modaal ligt dat percentage 18 procentpunt lager (59 procent). Bijna 60 procent van de mensen met een beneden modaal inkomen zegt niet meer te kunnen bezuinigen dan zij nu doen, en zelfs 22 procent van de mensen met een boven modaal inkomen geeft dit aan.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

Tabel 2: Stellingen over bezuinigen naar leeftijd ($n=1801$)

	15-24	25-34	35-44	45-54	55-70	Totaal
Ik ben sinds een aantal jaren al aan het bezuinigen	46	60	65	70	71	64
Ik heb afgelopen jaar bezuinigd	54	67	69	73	75	69
Ik ga dit jaar bezuinigen	60	69	73	74	76	71
Ik zit aan mijn maximum, meer bezuinigen is niet mogelijk	25	34	39	47	48	40

Als we kijken naar hoe goed mensen kunnen rondkomen, zijn er ook verschillen te zien. Er zit vooral verschil tussen huishoudens die aangeven goed te kunnen rondkomen met hun huidige huishoudinkomen en de rest van de huishoudens. De eerste groep bezuinigt veel minder. Wat opvalt is dat huishoudens die aangeven beslist niet rond te kunnen komen, minder lijken te bezuinigen dan huishoudens die aangeven net niet rond te kunnen komen. 85 procent van de mensen die net niet kunnen rondkomen zegt bijvoorbeeld dat ze dit jaar gaan bezuinigen tegen 76 procent van de groep die aangeeft beslist niet te kunnen rondkomen.

Tabel 3: Stellingen over bezuinigen naar rondkomen ($n=1801$)

	Ik kan goed rondkomen	Ik kan maar net rondkomen	Ik kan net niet rondkomen	Ik kan beslist niet rondkomen	Totaal
Ik ben sinds een aantal jaren al aan het bezuinigen	49	75	81	79	64
Ik heb afgelopen jaar bezuinigd	54	82	83	83	69
Ik ga dit jaar bezuinigen	58	83	85	76	71
Ik zit aan mijn maximum, meer bezuinigen is niet mogelijk	17	56	78	74	40

Van de huishoudens die de afgelopen 12 maanden te maken hebben gehad met een inkomensterugval, heeft 81 procent afgelopen jaar bezuinigd. Dit is een groot verschil met de huishoudens waarbij het huishoudinkomen gelijk is gebleven (64 procent) of is gestegen (55 procent). 83 procent van de mensen met een daling in het inkomen zegt dit jaar te gaan bezuinigen, tegen 57 procent van de mensen waarvan het inkomen is gestegen.

Mensen die de afgelopen 12 maanden (gedeeltelijk) werkloos zijn geworden zijn vaker gaan bezuinigen: 83 procent zegt het afgelopen jaar bezuinigd te hebben, ten opzichte van 67 procent van de mensen die niet werkloos zijn geworden in het afgelopen jaar.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

3.2 De bezuinigingsposten

Besparen op luxe artikelen (tv, computer, hifi et cetera) is een belangrijke bezuinigingspost voor de Nederlandse huishoudens. 57 procent gaf aan dat luxe artikelen bij de vijf uitgaven hoorden waar ze het eerst op zouden gaan bezuinigen als het nodig zou zijn. Verder zegt 25 procent dit als de belangrijkste bezuinigingspost te zien, als bezuinigen zou moeten. De top vijf van populaire bezuinigingsposten bestaat verder uit: uitgaan (56 procent), uit eten gaan (55 procent), op vakantie gaan (48 procent) en abonnementen op tijdschriften of kranten (48 procent). Van de huishoudens die aangeven te bezuinigen op vakantie, zegt bijna 30 procent dat dit de eerste uitgave is waarop men zou bezuinigen als het zou moeten.

Tabel 4: Als u dit jaar moet bezuinigen, op welke 5 uitgaven zou u dit dan het eerst doen? (n=1801)

	Meest genoemd*	Nummer 1*	Nummer 2*	Nummer 3*
Luxe artikelen (tv, computer, hifi etc.)	57	25	23	19
Uitgaan	56	21	24	19
Uit eten gaan	55	23	24	20
Vakantie	48	28	17	19
Tijdschriften/kranten abonnementen	48	24	19	21
Woninginrichting	43	16	22	21
Opknappen/verbouwing woning	34	19	19	20
Kleding	34	11	16	22
Persoonlijke verzorging	23	14	18	20
(Mobiele) telefoonkosten	23	17	20	22
Hobby's	20	11	15	18
Auto	19	20	18	21
Energie	19	15	21	21
Eten en drinken thuis	18	17	13	18
Anders	3	22	21	5

* Opmerking: meest genoemd is hoe vaak de uitgave genoemd werd, zowel als eerste, tweede, derde, vierde of vijfde. Nummer 1, 2 en 3 geven aan hoe vaak de uitgave als eerste, tweede of derde gekozen werd.

De vraag 'waarop zou u gaan bezuinigen als het zou moeten' is aan iedereen gesteld. Als we onderscheid maken naar mensen die dit jaar van plan zijn wel of niet te gaan bezuinigen, blijken er weinig verschillen te zitten in de posten waarop zij willen gaan bezuinigen.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

3.3 Bezuinigingsstrategieën

De belangrijkste bezuinigingsstrategie van de Nederlandse huishoudens die bezuinigen, is zoveel mogelijk producten in de aanbieding te kopen: 86 procent heeft dit gedaan in dit afgelopen jaar of de afgelopen jaren. Ook het kopen van producten van het eigen winkelmerk of goedkopere producten is een populaire strategie (83 procent). Deze bezuinigingsstrategieën komen overeen met de eerste fase van Van Raaij en Eilander (2009): op zoek gaan naar lagere prijzen voor dezelfde producten, bijvoorbeeld via aanbiedingen of goedkopere aanbieders. Deze fase heeft nog geen gevolgen voor de levensstijl van mensen, en het is de eerste stap die mensen nemen als ze gaan bezuinigen.

Het niet meer kopen van bepaalde producten of diensten (57 procent) is de minst favoriete manier om te bezuinigen. Als we kijken naar de fases van Van Raaij en Eilander (2009), is het niet verassend dat het niet meer kopen van bepaalde producten en diensten (zoals vakantie of een tweede auto) een van de minst populaire strategieën is. Deze manier van bezuinigen is namelijk een strategie die in de laatste categorie van het aanpassen van uitgaven valt: het stoppen met uitgaven in een bepaalde categorie. De gevolgen voor de levensstijl zijn aanzienlijk en mensen proberen deze fase dan ook zo lang mogelijk uit te stellen. Toch blijkt bijna 60 procent van de mensen die bezuinigen bepaalde producten niet meer te kopen.

Tabel 5: Op welke wijze heeft u de afgelopen jaren/ het afgelopen jaar bezuinigd?

	Fase*	Mensen die bezuinigen (n=1293)	Totale steekproef (n=1801)
Ik koop zoveel mogelijk producten die in de aanbieding zijn	1	86	62
Eigen merk/goedkopere producten kopen	1	83	60
Naar een goedkopere winkel/aanbieder gaan	1	78	56
Minder aanschaffen/minder vaak van diensten gebruik maken	2	75	54
Bepaalde producten of diensten niet meer kopen (vakantie, tweede auto)	4	57	41

* *Opmerking: fase staat voor de fase van Van Raaij en Eilander (2009) waar deze strategie in valt.*

Aan de respondenten die bezuinigen is gevraagd of ze vooraf bepalen hoeveel er aan een bepaalde post uitgegeven mag worden: 57 procent blijkt dit te doen. Dit komt neer op 41 procent van de Nederlandse bevolking.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

Vrouwen geven over het algemeen aan dat ze meer manieren van bezuinigen hebben toegepast dan mannen. Alleen bij het niet meer aanschaffen van producten of diensten en bij het vooraf bepalen hoeveel aan bepaalde posten wordt uitgegeven was geen verschil te zien tussen mannen en vrouwen.

Laagopgeleiden bezuinigen vaker op meerdere manieren dan hoogopgeleiden: 43 procent van de laagopgeleiden zegt gebruik te maken van alle genoemde manieren van bezuinigen, ten opzichte van 22 procent van de hoogopgeleiden. Verder zegt 4 procent van de laagopgeleiden gebruik te maken van slechts één van de genoemde strategieën, tegen 7 procent van de hoogopgeleiden. Van de mensen met een beneden modaal inkomen bepaalt 66 procent vooraf hoeveel zij aan een bepaalde post uit mogen geven. Bij de mensen met een modaal en een boven modaal inkomen is dat respectievelijk 49 en 51 procent.

Tabel 6: Op welke wijze heeft u de afgelopen jaren/ het afgelopen jaar bezuinigd? Naar inkomen ($n=1293$)

	Beneden Modaal	Modaal	Boven Modaal	Totaal
Ik koop zoveel mogelijk producten die in de aanbieding zijn	90	85	83	86
Eigen merk/goedkopere producten kopen	88	86	78	83
Naar een goedkopere winkel/aanbieder gaan	83	79	74	78
Minder aanschaffen/minder vaak van diensten gebruik maken	83	68	73	75
Bepaalde producten of diensten niet meer kopen (vakantie, tweede auto)	65	52	52	57

Om een duidelijk beeld te krijgen of en hoe het bezuinigingsgedrag van huishoudens is veranderd ten opzichte van afgelopen jaar, is ook gevraagd om een vergelijking te maken met het bezuinigingsgedrag van 12 maanden geleden (en niet alleen van de afgelopen jaren). Door mensen bewust 12 maanden geleden en nu te laten vergelijken, wordt duidelijker welke acties ze daadwerkelijk hebben ondernomen. Ook hebben we de producten specifiek benoemd. 78 procent van de mensen geeft aan afgelopen jaren naar goedkopere winkels te zijn gegaan. Als we kijken naar het verschil in de afgelopen 12 maanden, dan geeft 61 procent aan in de afgelopen maanden naar een goedkopere supermarkt te zijn gegaan.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

In overeenstemming met de eerste fase van Van Raaij en Eilander (2009) koopt 88 procent van de huishoudens dezelfde producten, maar letten ze meer op aanbiedingen. Er wordt ook minder of goedkopere kleding gekocht ten opzichte van vorig jaar (78 procent), en Nederlanders gaan minder vaak uit eten (77 procent). Dit zijn strategieën die in de tweede en derde fase van Van Raaij en Eilander (2009) vallen. Een klein percentage van de mensen heeft, om te bezuinigen, de auto weg gedaan (9 procent). Dat dit percentage een stuk lager is dan alle andere percentages valt te verklaren door de aanname van Van Raaij en Eilander (2009) dat mensen pas overgaan tot deze fase (fase 4) als de andere strategieën niet meer voldoende zijn. Ook blijkt het zo te zijn dat mensen het afstand doen van goederen met een bepaalde maatschappelijke status, zoals een auto, zo lang mogelijk uitstellen (Van Echtelt, 2010). Een auto is niet alleen gemakkelijk, het is ook een statussymbool dat aantoont dat het (financieel) goed met je gaat.

Tabel 7: Vergelijk uw huidige gedrag met een jaar geleden. Geef per stelling aan of deze op u van toepassing is.

	Fase*	Mensen die bezuinigen (n=1273)	Totale steekproef (n=1801)
Dezelfde producten, maar let meer op aanbiedingen	1	88	62
Minder of goedkopere kleding	2/3	78	55
Minder vaak uit eten	2	77	54
Minder vaak een dagje weg/ avondje uit	2	74	52
Geef minder uit aan vakanties	2	68	48
Verbruik bewust minder energie	2	67	47
Bespaard op vaste lasten	2	66	47
Goedkopere supermarkten	1	61	43
Repareren i.p.v. vervangen als iets kapot is	3	59	42
Abonnementen opgezegd	4	57	40
Auto weggedaan	4	9	6

* Opmerking: fase staat voor de fase van Van Raaij en Eilander (2009) waar deze strategie in valt.

Binnen alle inkomensgroepen wordt bezuinigd. Het grootste verschil tussen de inkomens zit bij de uitgaven voor vakanties: 76 procent van de huishoudens met een beneden modaal inkomen zegt minder uit te geven aan vakanties ten opzichte van vorig jaar, tegen 56 procent van de huishoudens met een boven modaal inkomen.

Inhoudsopgave

Inleiding

Bezuinigen is vaak
noodzakelijk

Analyses

Conclusie

Bronvermelding

Tabel 8: Vergelijk uw huidige gedrag met een jaar geleden. Geef per stelling aan of deze op u van toepassing is. Naar inkomen ($n=1273$)

	Beneden Modaal	Modaal	Boven Modaal	Totaal
Dezelfde producten, maar let meer op aanbiedingen	90	84	88	88
Minder of goedkopere kleding	83	80	71	78
Minder vaak uit eten	79	79	75	77
Minder vaak een dagje weg/ avondje uit	79	76	69	74
Geef minder uit aan vakanties	76	73	56	68
Verbruik bewust minder energie	73	66	64	67
Bespaard op vaste lasten	72	66	65	66
Goedkopere supermarkten	64	62	56	61
Repareren i.p.v. vervangen als iets kapot is	63	63	53	59
Abonnementen opgezegd	62	51	53	57
Auto*	-	-	-	9

* Opmerking: door te weinig waarnemingen per cel is het percentage huishoudens dat afstand heeft gedaan van de auto naar inkomen niet informatief.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

4 Conclusie

Bijna 70 procent van de Nederlandse huishoudens heeft afgelopen jaar bezuinigd. Dat het percentage mensen dat heeft bezuinigd is gestegen ten opzichte van voorgaande onderzoeken, kan mogelijk een gevolg zijn van de aanhoudende economische crisis in combinatie met de bezuinigingen bij de overheid, waardoor de koopkracht van huishoudens is gedaald. Een kwart van de huishoudens heeft nog nooit bezuinigd, maar 24 procent van deze groep is van plan om aankomend jaar wel te gaan bezuinigen. Van de mensen die aangeven dat zij niet kunnen rondkomen geeft 15 procent aan dat ze nog nooit heeft bezuinigd.

Van de huishoudens die afgelopen jaar bezuinigd hebben, geeft 52 procent aan het gevoel te hebben dat ze niet verder kunnen bezuinigen dan ze op dit moment doen. Als we kijken naar de wijze van bezuinigen, dan zien we dat veel huishoudens allerlei verschillende methoden gebruiken. Uit voorgaande onderzoeken (o.a. Madern en van der Burg, 2012) weten we dat veel Nederlandse huishoudens weinig overzicht en inzicht in hun uitgavenpatroon hebben. Om weer grip te krijgen en te bekijken waar nog ruimte is, raadt het Nibud aan om ook bij bezuinigen eerst een begroting te maken. Door een begroting kunnen huishoudens kijken waar hun geld heen gaat en op welke posten zij kunnen en willen bezuinigen. Dit geldt ook voor de groepen die nog niet aan hun maximum zitten, door goed overzicht en inzicht in het uitgavenpatroon kunnen bewustere keuzes gemaakt worden en wordt bezuinigen relatief makkelijker.

Niet alleen huishoudens die slecht rondkomen zijn aan het bezuinigen, ook huishoudens die aangeven dat ze goed kunnen rondkomen doen dat. 54 procent van deze huishoudens zegt afgelopen jaar bezuinigd te hebben en 58 procent is van plan dat dit jaar te gaan doen. Ook blijkt dat in alle inkomensgroepen bezuinigd wordt. Bijna 60 procent van de mensen met een boven modaal inkomen zegt afgelopen jaar bezuinigd te hebben. Van de mensen met een boven modaal inkomen geeft 22 procent zelfs aan dat ze het gevoel hebben niet meer te kunnen bezuinigen dan ze nu doen. Alle Nederlanders blijken dus de hand op de knip te houden.

Opvallend is dat huishoudens die aangeven beslist niet rond te kunnen komen, minder lijken te bezuinigen dan huishoudens die aangeven net niet rond te kunnen komen. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat mensen die beslist niet rond kunnen komen, het gevoel hebben dat bezuinigen in hun situatie niet zal helpen en dat het geen nut meer heeft. Dit in tegenstelling tot de mensen die net niet kunnen rondkomen. Bij deze mensen kan bezuinigen helpen om genoeg te besparen zodat ze net wel kunnen rondkomen.

Als we de resultaten van dit onderzoek terugkoppelen naar de fases van Van Raaij en Eilander (2009), dan blijkt het inderdaad zo te zijn dat bezuinigungsstrategieën die in overeenstemming zijn met de eerste fase het meest worden gebruikt: ongeveer 60 procent van de Nederlandse huishoudens gaat op zoek naar lagere prijzen voor dezelfde producten.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak
noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

Ongeveer de helft van de Nederlandse huishoudens zit in fase twee en drie. Mensen in de tweede fase geven bijvoorbeeld aan dat ze minder kleding kopen, minder vaak uit eten gaan en bewust minder energie verbruiken. Goedkopere kleding kopen en producten repareren in plaats van vervangen zijn strategieën die tot de derde fase horen.

Ongeveer 40 procent van de Nederlanders geeft aan het afgelopen jaar, of de afgelopen jaren, bepaalde producten of diensten niet meer gekocht te hebben. Deze bezuinigingsstrategie komt overeen met de vierde fase van Van Raaij en Eilander (2009) en mensen proberen deze fase zo lang mogelijk uit te stellen. Bezuinigen blijkt dus echt noodzakelijk te zijn, anders zou niemand zich in de fase bevinden waarin bezuinigen zulke grote gevolgen heeft voor de levensstijl. In deze fase kunnen wel veel verschillende gradaties zitten. Een vakantie laten schieten zal bijvoorbeeld zwaarder zijn voor iemand die maar één keer per jaar op vakantie gaat dan voor iemand die dat drie keer per jaar doet. Zo is het natuurlijk ook makkelijker om abonnementen op te zeggen dan om de auto weg te doen. Dit zie je ook terug in de resultaten: bijna 60 procent van de mensen die bezuinigen geeft aan abonnementen te hebben opgezegd, terwijl maar 9 procent aangeeft de auto te hebben weggedaan.

Inhoudsopgave

1 Inleiding

2 Bezuinigen is vaak noodzakelijk

3 Analyses

4 Conclusie

Bronvermelding

Bronvermelding

CBS (2013). Sterke krimp consumptie. *Conjunctuurbericht 24 januari 2013*.

CBS (2013). Opnieuw forse stijging werkloosheid. *Persbericht 21 maart 2013*.

Deloitte (2010). *Consumentenonderzoek 2010*. Nederland: Deloitte Branchegroep Retail.

Deloitte (2011). *Consumentenonderzoek 2011*. Nederland: Deloitte Branchegroep Retail.

Deloitte (2012). *Consumentenonderzoek 2012*. Nederland: Deloitte Branchegroep Retail.

Echtelt, P. van (2010). *Een baanloos bestaan; de betekenis van werk voor werklozen, arbeidsongeschikten en werkenden*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

ING (2009). *Zuinig de recessie door*. Amsterdam: ING Economisch Bureau.

Madern, T. en van der Burg, D. (2012). *Geldzaken in de praktijk 2011-2012*. Utrecht: Nibud.

Nibud (2012). *Een referentiebuffer voor huishoudens*. Utrecht: Nibud.

Nibud (2012). *Kans op financiële problemen*. Utrecht: Nibud.

Nibud (2012). 40 procent van de huishoudens heeft te weinig buffer. *Persbericht 26 november 2012*.

Nibud (2013). Koopkrachtberekeningen Nibud: bijna iedereen levert in. *Persbericht 16 januari 2013*.

Nibud & Wijzer in geldzaken (2010). *Zonder werk; de financiële gevolgen van werkloosheid*. Utrecht: Nibud.

Raaij, F. van (2009). Omgaan met inkomensterugval. *Schuldsanering, december 2009, p.3-4*.

Wijzer in geldzaken (2009). *Publieksmonitor Wijzer in Geldzaken*. Den Haag: Wijzer in geldzaken.

